

GS.TSKH. NGUYỄN VĂN THÂM

**MỘT SỐ VẤN ĐỀ
VỀ VĂN BẢN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC,
LƯU TRỮ - LỊCH SỬ
VÀ QUẢN LÝ HÀNH CHÍNH**

(Tuyển chọn các bài viết)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ - HÀNH CHÍNH
Hà Nội - 2011

www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Công cuộc phát triển đất nước gắn liền với sự thay đổi căn bản vai trò của Nhà nước và phương thức hoạt động của nền hành chính quốc gia. Có thể nói rằng, cải cách hành chính là điều kiện và động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội. Quá trình đổi mới, cải cách hành chính tại Việt Nam đã thu được những kết quả đáng khích lệ: hoạt động của nền hành chính nhà nước đã từng bước hoàn thiện theo hướng đồng bộ, phù hợp với nền kinh tế thị trường và thông lệ quốc tế. Hệ thống thủ tục hành chính từng bước được cải cách theo hướng đơn giản hóa, công khai hóa, nâng cao hiệu quả giải quyết công việc của các cơ quan công quyền nhà nước trong quan hệ với nhân dân và doanh nghiệp. Tổ chức bộ máy của Nhà nước đã được cải cách theo hướng tinh giản hơn; việc phân cấp giữa các yếu tố, phân hệ trong bộ máy quản lý nhà nước cũng từng bước được cải thiện, tạo điều kiện cho mỗi cấp, mỗi tổ chức trong hệ thống đề cao quyền hạn, trách nhiệm đồng thời phát huy tính năng động, sáng tạo trong công việc. Đội ngũ công chức nhà nước đã được quan tâm xây dựng, bồi dưỡng về năng lực công tác, tinh thần trách nhiệm và ý thức phục vụ nhân dân. Hệ thống văn bản quản lý nhà nước không ngừng được cải tiến. Đi đôi với những điều đó là công tác văn thư, lưu trữ trong các cơ quan nhà nước ngày càng được quan tâm và có nhiều tiến bộ. Những điều đó đã góp phần tạo ra sự tăng trưởng kinh tế mạnh mẽ trong thời gian qua, đồng thời làm cho bộ máy nhà nước trở nên gần dân hơn, khắc phục nhiều bất cập vốn có trong thời kỳ kế hoạch hóa tập trung, bao cấp.

Đạt được những kết quả nêu trên là do Đảng và Nhà nước

ta đã quan tâm đúng mức đến việc cải cách hành chính, mà trước hết là cải cách công tác văn phòng, chú ý tới việc nâng cao chất lượng và hiệu quả tác động của văn bản, từ đó đã góp phần tích cực vào việc tăng cường hiệu lực của quản lý nhà nước nói chung.

Thực tế cho thấy, trong những năm qua công tác soạn thảo và ban hành văn bản quản lý nhà nước nói chung đã đạt được nhiều thành tích đáng kể, đáp ứng được yêu cầu quản lý nhà nước trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Tuy nhiên, hiện nay hoạt động hành chính, trong đó có việc ban hành văn bản quản lý nhà nước, đặc biệt là các văn bản quy phạm pháp luật, vẫn còn nhiều sai sót như: sai về thể thức và thủ tục ban hành, về văn phong, về thẩm quyền ban hành và chức năng văn bản v.v.. Thực trạng đó do nhiều nguyên nhân khác nhau. Nghiên cứu để khắc phục những tồn tại đó hiện nay đang là một nhiệm vụ cấp thiết.

Để có thêm tài liệu tham khảo cần thiết, trợ giúp cho công tác quản lý hành chính nhà nước và một số vấn đề liên quan, Nhà xuất bản Chính trị - Hành chính xuất bản cuốn sách ***Một số vấn đề về văn bản quản lý nhà nước, lưu trữ - lịch sử và quản lý hành chính*** của Nhà giáo nhân dân, GS, TSKH. Nguyễn Văn Thâm, người đã nhiều năm giảng dạy và nghiên cứu trong lĩnh vực quản lý hành chính nhà nước với mong muốn đáp ứng phần nào yêu cầu của độc giả. Cuốn sách được tập hợp các bài viết của tác giả qua nhiều năm đã được công bố trên các tạp chí khoa học, các hội thảo trong và ngoài nước. Nhiều vấn đề được nêu lên cách đây khá lâu nhưng đến nay vẫn còn mang tính thời sự, cần được tiếp tục xem xét.

Trong quá trình biên soạn không thể tránh được những khiếm khuyết, chúng tôi rất mong nhận được sự chia sẻ, giúp đỡ của các cán bộ hành chính, các nhà chuyên môn đóng góp thêm cho cuốn sách.

Trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ - HÀNH CHÍNH

LỜI NÓI ĐẦU

Là một nhà giáo, do yêu cầu công việc, mấy chục năm qua, ngoài một số cuốn sách, giáo trình, tôi đã viết khá nhiều bài báo, bài nghiên cứu theo chuyên môn của mình. Cuốn sách này tuyển chọn những bài viết mà tôi tâm đắc theo ba lĩnh vực là:

- Văn bản quản lý nhà nước;
- Lưu trữ học, lịch sử và các nguồn sử liệu;
- Quản lý hành chính nhà nước.

Cuốn sách được đặt tên là *Một số vấn đề về văn bản quản lý nhà nước, lưu trữ - lịch sử và quản lý hành chính*.

Xin cho phép tôi coi đây là món quà tri ân đối với các thầy, cô giáo, bạn bè và gia đình đã dạy dỗ tôi, nâng đỡ tôi trong quá trình học tập và làm việc. Xin cảm ơn các cơ quan báo chí, các nhà xuất bản đã in các bài viết của tôi trong mấy chục năm qua để chúng còn đến hôm nay.

Trong cuốn sách này các bài viết được xếp theo vấn đề nên chúng không tuân thủ trật tự thời gian được viết và công bố. Một số bài có ý tưởng giống nhau nhưng được viết với những dẫn liệu và thời gian khác nhau, chứng tỏ vấn đề vẫn còn tồn tại trong thực tế cần tiếp tục nghiên cứu. Chắc cũng còn nhiều vấn đề chưa thể làm hài lòng

mọi người nhưng mong được lượng thứ và tôi rất vui lòng trao đổi thêm nếu một lúc nào đó điều kiện cho phép.

Xin trân trọng cảm ơn Nhà xuất bản Chính trị - Hành chính đã xuất bản và giới thiệu cuốn sách của tôi cùng bạn đọc.

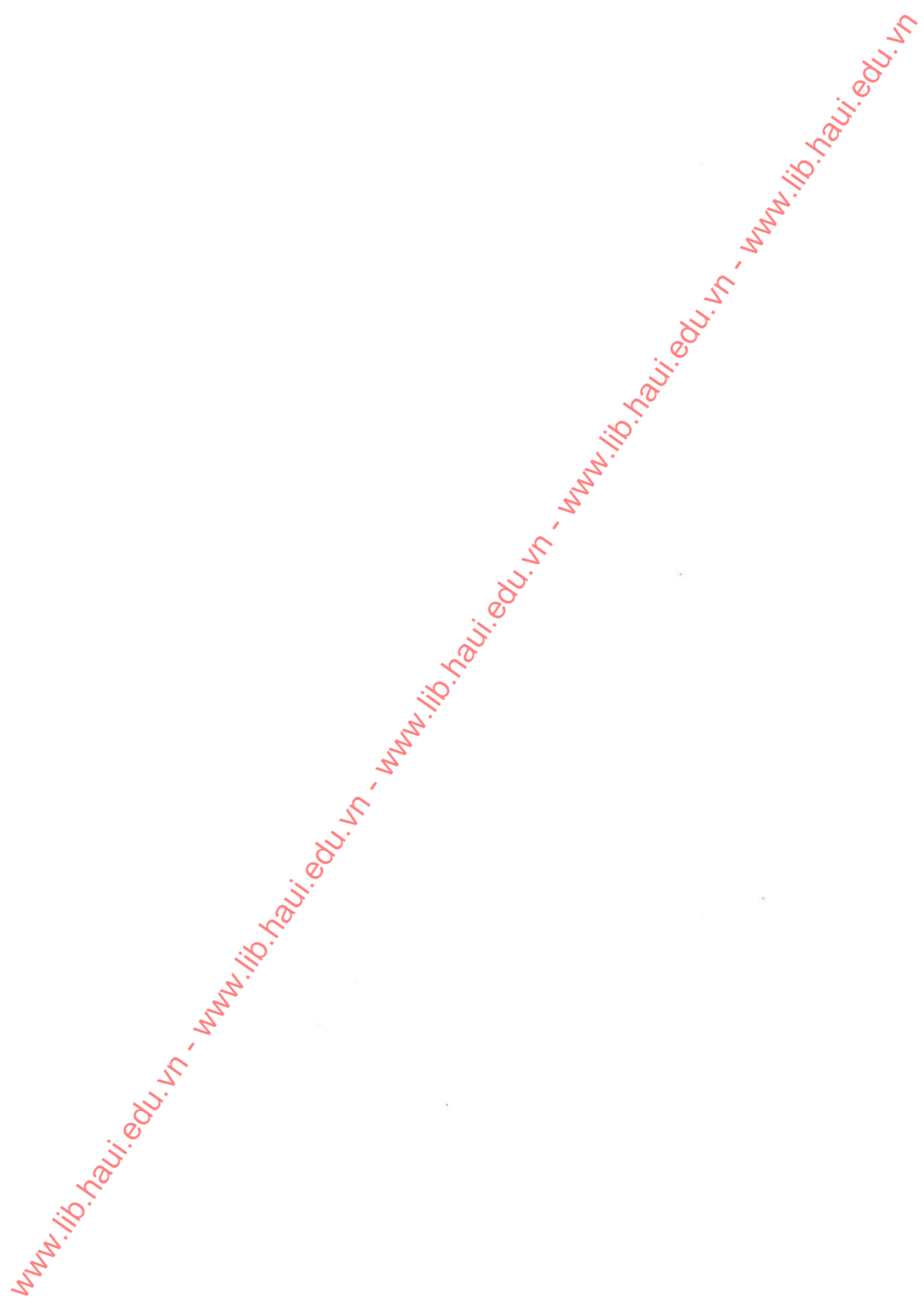
Xuân Tân Mão - 2011

Nhà giáo Nhân dân

GS.TSKH. NGUYỄN VĂN THÂM

PHẦN I

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ
VĂN BẢN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC

VÀI NÉT SƠ LƯỢC VỀ LỊCH SỬ VĂN BẢN HÀNH CHÍNH VIỆT NAM*

Cộng đồng dân tộc Việt Nam, gồm nhiều dân tộc khác nhau cùng sống chung trên lãnh thổ quốc gia Việt Nam, từ lâu đã dùng tiếng Việt như một ngôn ngữ chung để trao đổi, giao tiếp. Tiếng Việt được thừa nhận là ngôn ngữ của dân tộc Việt Nam thống nhất, ngôn ngữ quốc gia. Điều này có ý nghĩa rất quan trọng đối với việc phát triển nền văn hóa dân tộc từ hàng ngàn năm nay. Người Việt Nam ở miền Bắc cũng như ở miền Nam, dù là có nguồn gốc dân tộc khác nhau, đều rất có ý thức bảo tồn và phát triển ngôn ngữ nước nhà ngày càng phong phú, ngày càng trong sáng. Tiếng Việt qua hàng ngàn năm phát triển của lịch sử đất nước, ngày nay đang được sử dụng rộng rãi trong việc truyền bá văn minh, trong mọi hoạt động của đời sống xã hội, trong quản lý đất nước, trong phát triển khoa học kỹ thuật... Nó thực sự đã trở thành một nhân tố hàng đầu trong quá trình phát triển chung của các cộng

* In lần đầu trong cuốn: *Soạn thảo và xử lý văn bản trong hoạt động của cán bộ quản lý và lãnh đạo*, Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1991, được sửa chữa và in lại trong cuốn *Soạn thảo và xử lý văn bản quản lý nhà nước*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2010.

đồng dân tộc sống trên lãnh thổ quốc gia Việt Nam. Nó cũng đang dần dần vươn lên để có được một vai trò xứng đáng trong giao lưu giữa dân tộc Việt Nam và các dân tộc khác trên thế giới, được nhiều dân tộc trên thế giới biết đến.

Tuy nhiên, cho đến nay, chúng ta đều biết trong lịch sử Việt Nam, người Việt đã ghi lại ngôn ngữ lên các văn bản hành chính của mình trước hết bằng chữ Hán.

Chữ Hán mà ông cha ta thường gọi là chữ Nho (gắn liền với Nho giáo) là văn tự của người Hán (Hán tự 汉字), vốn là một dạng chữ viết biểu ý của tiếng Trung Quốc đã có trên dưới 3.000 năm. Chữ Hán bắt nguồn ở Trung Quốc từ thời xa xưa dựa trên việc quan sát đồ vật xung quanh và vẽ thành dạng chữ tượng hình, chữ mang ý nghĩa. Nó đã trải qua nhiều thời kỳ phát triển. Cho tới nay, chữ Hán cổ nhất được cho là loại chữ Giáp Cốt (Giáp Cốt tự 甲骨文), loại chữ viết xuất hiện vào đời nhà Ân, khoảng 1600 - 1020 trước Công Nguyên (tr.CN). Chữ Giáp Cốt là chữ Hán cổ viết trên các mảnh xương thú vật và có hình dạng rất gần với những vật thật quan sát được. Người Hán xưa trước hết dùng văn tự đó để ghi lại trên các mảnh xương những thuật vẽ bói toán nên gọi là văn giáp cốt. Họ cũng dùng văn tự để ghi lại lịch sử hay lời nói của những người nổi tiếng, các câu chuyện cổ, v.v.. Dần dần chữ Hán được dùng trong khoa học, trong sáng tác văn học, quản lý nhà nước, v.v..

Khi sự giao lưu văn hóa, kinh tế được mở rộng, chữ